

ומשום דכי משעבד לה הבעל לאשתו רק במילתא דצריכה לה [בדבר שהיא זקוקה בו לבסוף], אבל במילתא דלא צריכא לה לבסוף — לא משתעבד לה, ואם כן ממילא בטל ההקדש.

איכא דאמרי שבאופן אחר נחלקו רב חסדא ורבא, שלדעת רב חסדא: אדרבה לפי רבי יהודה ניחא יותר משנתנו, ולדעת רבא: משנתנו אתיא אפילו כרבנן —

מאן תנא דמשנתנו? **אמר רב חסדא**: דוקא רבי יהודה היא, ומה שאין הבהמה קדושה ואף שנשתעבד לה להביא קרבנותיה, הוא משום דכי משעבד לה במילתא דצריכא, אבל במילתא דלא צריכא, לא.

וכיון שאינו משועבד לה לאופן כזה, ממילא אין הקרבן קדוש אם בסוף לא הוצרכה האשה לקרבן.

דאי תאמר שמשנתנו רבנן היא, תיקשי: **הא לא משעבד לה כלל** להביא קרבנותיה עבורה, **אלא היכי דמי דמשעבד לה!**? כלומר: והאיך אפשר שתהיה הבהמה משלו אף שאינו משועבד לה?! הרי בהכרח:

כגון דאקנייה לה שהקנה הוא לה את הבהמה במתנה כדי שתפרישנו לקרבנה —

ואם כן, **כיון דאקני לה** (18) הוה דנפשה [היות ונתן הוא לה את הבהמה הרי היא כבהמה שלה], ומן הדין היה שתיקרב הבהמה אף שהיפר לה, וכדין בהמה שלה. (19)

רבא אמר: אפילו תימא משנתנו רבנן היא, כד-ב-1 והקדש הבהמה הוא משום שהקנה לה, מכל מקום:

כי מקני לה נמי (1) במילתא דצריכא לה, אבל במילתא דלא צריכא לה לא מקני לה, וממילא בטל ההקדש למפרע.

שנינו במשנה: **אם שלה היתה בהמתה, חטאת תמות ועולה תקרב וכו'**:

מקשה הגמרא על מה ששנינו: "אם שלה" היתה הבהמה: והרי היא מנא לה [מנין יש לה] בהמה?! **האמרת** [והרי אמרו חכמים]: **מה שקנתה אשה קנה בעלה!**?

אמר רב פפא: כגון שקימצה מעיסתה, שנתן

תצטרכי לקרבנות תקחי מבהמותי".

19. מלשון הגמרא נראה, שהחילוק הוא: אם משועבד הוא לה, הרי שלא זכתה בו מקודם ההקדש, ואם כן אין זו בהמה "שלה" אלא של בעלה, אבל אם הוא נותן לה מבהמותיו, צריך הוא תחילה להקנות לה את הבהמה, וכיון שזכתה בבהמה הרי היא בהמה שלה, וצריך תלמוד.

1. בלשון "נמי" נתכוונה הגמרא לומר, שלא רק

הוא שאינו יוצא לחולין ואף שאינה צריכה לו, הוא הדין אם הבהמה היתה שלו, שהרי זה גם חיוב שלו; ואולם בשם הגרי"ז כתבו כאן, שלדעת רבי יהודה אינו חיוב של הבעל לגבוה, שאם כן לא היה מועיל מה שהיא פוטרת אותו לאחר גירושה.

18. כתבו התוספות, שאין הנידון כאן באופן שנתן לה עכשיו לקרבנות הנזירות, שהרי אם כן קיים לה את נזירותה, ושוב אינו יכול להפר לה; אלא שאמר לה קודם לכן ימים רבים: "אם

והוסיף שמואל לבאר את השמועה, ולבסוף הקשה את קושייתו לאבוה בר איהי:
א. איל "שלה" שאינו טעון לחם:

היינו הא דאמרן במשנתנו, שאם הפרישה בהמתה "משלה"⁽⁵⁾ לקרבנות נזירותה, והיפר לה בעלה, אינה מביאה לחם עם השלמים שהפרישה; וכן אם הפרישה מעות מפורשין, הרי השלמים שתקנה במעות אינן טעונין לחם.

ב. איל "שלו" שאינו טעון לחם:

היינו הא דתנן לקמן כח ב: ⁽⁶⁾ האב מדיר את בנו הקטן בנזיר, ⁽⁷⁾ ואין האשה מדרת את בנה בנזיר —

ומחאת הבן או הקרובים מועילה לבטל את הנזירות; ואם גילח הבן בעצמו או שגילחוהו קרובים ומחו בכך על הדרת הבן, או שמיחה הבן או שמיחהו קרובים שבכל אלו הנזירות בטילה; מה יעשו במעות שהפרשו לקרבנותיו:

⁽⁸⁾היו לו לבן מעות סתומים, יפלו לנדבה.

לה הבעל כסף למזונותיה, והיא חסכה ממאכלה ולא אכלה כדי שובעה, ומן המעות שנותרו לה היא קנתה בהמה לקרבנותיה.⁽²⁾

איבעית אימא: משכחת לה שתהיה לה בהמה ולא יזכה בה הבעל, כגון: דאקני לה אחר [הקנה לה אחר בהמה], ואמר לה הנותן לאשה: הרי הוא שלך על מנת שאין לבעליך רשות בהן, שבאופן זה אין הבעל זוכה בשלה.⁽³⁾

שנינו במשנה: ואם שלה היתה הבהמה וכו' העולה תקרב עולה והשלמים תקרב שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם:
אמר ליה שמואל לאבוה בר איהי:

לא תיתיב על כרעיך עד דאמרת לי פירושא דהרא מילתא [לא תשב אלא תעמוד על גליך עד שתפרש לי שמועה זו]:⁽⁴⁾

אלו הן ארבעה אילים של שלמי נזיר שאינן טעונין לחם:

איל שלו, ואיל שלה, ואיל של אחר מיתה של הנזיר, ואיל של אחר כפרה של הנזיר.

וראה שם פירושם הראשון, וראה פירוש הרא"ש.

5. נתבאר על פי התוספות.

6. ושם יבואר הענין יותר.

7. לקמן כח ב נחלקו אמוראים: אם הלכה למשה מסיני היא, או שתקנת חכמים היא מדין חינוך.

8. לא נתבאר למה לא הביאה הגמרא את המשנה כסדרה ששנינו שם: היתה לו בהמה מופרשת, החטאת תמות, והעולה תקרב עולה,

כשעבודו אנו אומרים סברא זו אלא אף בהקנאה.

2. נתבאר על פי דברי הר"ם בתוספות.

3. להלכה קיימא לן, שאין מועיל אם אמר לה סתם "על מנת שאין לבעליך רשות בה", אלא אם כן ייחד ואמר שתקנה בכסף דבר מסויים לשימושה האישי, וכאן אמר לה שהוא נותן לה את הכסף או את הבהמה כדי שתקריבנו; על פי תוספות ומאירי.

4. ביאור שאלתו של שמואל מתבארת בפנים על פי פירושם השני של התוספות בד"ה אלו,

שאמר "אלו מעות לנזירותי"⁽¹¹⁾, לא נהנין בהם מדרבנן,⁽¹²⁾ ואולם לא מועלין בהן מן התורה, מפני שהן ראויין להביא ככולן שלמים, והשלמים אין מועלין בהן עד שיזרק דמם.

ואם מת הנזיר והיו לו מעות סתומים, היינו שאמר: אלו מעות "לקרבנות" נזירותי, יפלו כולם לנדבה, כדרך שנופלים לנדבה "שלו" "ושלה".⁽¹³⁾

ואם מת והיו לו מעות מפורשין:

היו לו מעות מפורשין: דמי הטאת ילכו לים המלח, דמי עולה יביאו עולה ומועלין בהן, דמי שלמים יביאו שלמים, ואותם השלמים נאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם, ומשום שדין קרבנותיו כדין קרבנות אשה שהיפר לה בעלה ובטלה נזירותה.

וזה הוא איל "שלו" שאינו טעון לחם.⁽⁹⁾

ג. איל "של אחר מיתה" של הנזיר שהפרישו מחיים, שאינו טעון לחם [מנזלן]?⁽¹⁰⁾

היינו הא דתניא: המפריש מעות לנזירותו

11. א. ולא אמר "אלו מעות לקרבנות נזירותי" שיהיה במשמע לשונו שיחולקו המעות שוה בשוה בין הקרבנות שהוא חייב לנזירות, ולכן יכול הוא להביא בכל המעות שלמים, תוספות. ב. דעת המפרש היא שלא כהתוספות, ולדעתו, דין מעילה אינו תלוי במה שיכול להביא בכל המעות שלמים, אלא במה שאין המעות מסוימות, וכל מעה ומעה יכול הוא להביא בהן שלמים, וראה אריכות בענין זה בחידושים שבשם הגר"ז.

12. כן כתבו התוספות; והוסיפו: או שמא אפילו מדאורייתא אסור אף על גב דקיימא לשלמים, מידי דהוה אשלמים מחיים, דנהי דמעילה ליכא, איסור דאורייתא איכא.

13. לשון הברייתא "ואם מת והיו לו מעות סתומים" בפשוטו אינו מובן, שהרי אף עד כאן דיברה המשנה במי שהפריש מעות לנזירותו ולא פירש, ולמה הצרכה המשנה לחזור ולומר "סתומין"?!?

ומלשון זו הוכיחו התוספות [בעמוד זה ד"ה היו ובד"ה יפלו, וראה בעמוד הבא בד"ה הלכה], שיש חילוק בין אם אמר: "אלו לנזירותי", לבין אם אמר: "אלו לקרבנות

ושלמים יקרבו שלמים, ונאכלין ליום אחד, ואין טעונין לחם, היו לו מעות וכו'.

9. בפשוטו אינו מובן מה הוא לשון "שלו", שהרי אין בזה כל משמעות שהנידון הוא באב שהדיר את בנו בנזיר!?

יש מי שפירש על פי מה שכתב ב"קהלות יעקב" [סימן יז אות ב בנדמ"ח]: אף על פי שלגבי אשה שהיפר לה בעלה יש חילוק בין אם היתה הבהמה [או המעות] "שלה", לבין אם היתה הבהמה "שלו" [של הבעל], שאם היו "שלו" הרי הם יוצאים לחולין, כמבואר במשנתנו; מכל מקום באב שהדיר את בנו בנזיר אין בזה חילוק, ואפילו היתה הבהמה או המעות "שלו" דהיינו של האב אינם יוצאים לחולין, ראה שם שהכריח שבאופן זה מיייר המשנה, כי אם לא כן, אחר שהפריש את הבהמה והסכים לנזירות, שוב אין מועילה מחאה.

ולפי זה מתבאר לשון הגמרא: "שלה" היינו דוקא "שלה", ו"שלו" היינו אפילו של האב, כי אפילו בכי האי גוונא מקריבין שלמים ואין מביאים לחם, ואינו יוצא לחולין.

10. מילה זו צריכה ביאור.

לחם? משום דלא חזיא לכפרה של הנזיר ואין מתקיים "על כפי הנזיר", "של אחר כפרה" נמי, הא לא חזיא לכפרה של הנזיר ואין כאן "כפי נזיר". (14)

ואחר שביאר שמואל את השמועה, הקשה לאבוה בר איהי: (15)

ותו ליכא [וכי אין עוד איל נזיר שאינו טעון לחם]?!?

והא איכא הא דתני לוי ברייתא:

"ישאר כל שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן [שלא לשמן], (16) הרי הם כשרים, ולא עולין לבעלים לשם חובת, ונאכלין ליום אחד, ואינן טעונין: לא לחם ולא זרוע." (17)

דמי חטאת יוליד לים המלח כדין מעות חטאת שמתו בעליהן, לא נהנין בהם מדרבנן ואולם לא מועלין בהם מן התורה —

דמי עולה יביאו בהן עולה ומועלין בהן —

דמי שלמים יביאו בהן שלמים, ונאכלין אותם השלמים ליום אחד, ואינן טעונין לחם, משום שלענין תנופה אמרה תורה "ולקח הכהן וגו' וחלת מצה אחת וגו' ונתן על כפי הנזיר", והרי אין כאן נזיר.

ד. איל "של אחר כפרה", דהיינו שהפריש הנזיר איל לשלמיו ואבד ונתכפר באחר, ושוב מצאו את הראשון, אינה משנה או ברייתא, אלא סברא הוא! שהרי:

"של אחר המיתה" מאי טעמא אינו טעון

לכפרה", "שעל כפי הנזיר" לא מיקרי אלא אם מתכפר הנזיר בו, אבל אם אינו מתכפר בו אף שעדיין שם נזיר עליו [וכגון שלא גילח, לדעת רבי אליעזר — לקמן מח א — שהתגלחת מעכבת], אין הוא טעון תנופה, דלא מיקרי "על כפי הנזיר".

15. נתבאר לפי פירושה השני של התוספות בד"ה אלו; ולפי פירושה הראשון נתקשה שמואל במקור הדין "שלאחר כפרה", ואבוה בר איהי השיב לו "סברא הוא".

16. כן הביאו התוספות פירוש אחד מרש"י במנחות מח ב, ועוד הביאו פירוש אחר מרש"י שם, דהיינו שהביא איל בן שנה ולא בן שתיים.

17. א. כתבו התוספות: "הואיל ואין הנזיר נותר בהן לכך אינן טעונין זרוע להתבשל עם האיל ולעשות תנופה", ולא הזכירו כאן "על כפי הנזיר" שהוא אמור אף לגבי תנופת הזרוע.

נזירותי", דכשאמר "אלו לנזירותי" אין במשמע לשונו שיתחלקן שוה בשוה לכל שלשת הקרבנות שהוא חייב, ואילו כשאמר "אלו לקרבנות נזירותי", כי אז מתפרש לשונו שיהיו המעות שוה בשוה לכל קרבנות נזירותו. והנפקא מינה לדינא בין הלשונות הוא לענין שני דברים:

האחד: רק בלשון "אלו לנזירותי" יכול הוא להביא את אחד מקרבנותיו איזה שירצה, וזו היא ששינו ברישא שאם ירצה יביא ככולן שלמים.

השני: רק בלשון "אלו לקרבנות נזירותי" — היות ובהכרח יש בהן דמים העומדים לחטאת — בהן בלבד הוא שנתחדשה הלכה שיפלו לנדבה, וזו היא הסיפא של המשנה "מת והיו לו מעות סתומין" יפלו לנדבה, וכבר נתבארו דינים אלו במשנתנו, ועל דרך זה נתבאר בפנים, [ומיהו לא ביארו לנו רבותינו בעלי התוספות, האיך מרומז כל זה בלשון "סתומים"].

14. משמע מלשון הגמרא שאמרה "לא חזיא

ואם כן הרי מצאנו עוד איל נזיר שאינו טעון לחם!?

ומשנינן: אותם נעשו כמצותן קא השיב [אותם בלבד מנה בעל השמועה], אבל כאלו שנעשו שלא כמצותן, לא קא השיב.⁽¹⁸⁾

למדנו בברייתא: המפריש מעות לנזירותו וכו' מת, והיו לו מעות סתומים יפלו לנדבה:

תמחה הגמרא: למה יפלו מעות אלו לנדבה, כה-א והלא דמי חטאת מעורבין בהן, ודמי חטאת הרי דינם לילך לים המלח!?⁽¹⁾

הוא להביא בכל המעות שלמים או עולה, וקושיית הגמרא אינה אלא באומר: "אלו מעות לקרבנות נזירותי" דמשמע כל הקרבנות.

ומטעם זה כתבו התוספות, שלא הקשתה הגמרא אלא על הברייתא שבהכרח עוסקת באופן שאמר "אלו לקרבנות נזירותי", וכפי שנתבאר לעיל בהערה שלכך הוסיפה הברייתא ואמרה: "מת והיו לו מעות סתומין" כדי ללמד שהנידון הוא באופן זה, אבל במשנתנו "איכא לאוקמי דאמר לנזירות ולכך יפלו לנדבה, דאי בעי מייתי בכלון עולה", וראה אות ג.

ג. בתירוץ הגמרא מבואר, שלרבי יוחנן הלכה היא בנזיר שיפלו לנדבה, ולריש לקיש הוא נלמד מקרא, ומבואר בתוספות, שכל עיקר דין זה לא נאמר אלא כשמעורבין בו דמי חטאת, אבל כשיכול להביא בכל המעות עולה או שלמים או שהפרישם לעולה ושלמים בלבד, בזה לא נאמרה ההלכה.

ולפי זה מה שכתבו התוספות [הובא באות ב], שעל משנתנו אין להקשות "והלא דמי חטאת מעורבין בהן" משום "דאיכא לאוקמי דאמר לנזירות", אין כוונתם אלא לומר, שסגנון קושיית הגמרא: "והלא דמי חטאת מעורבין בהן", אי אפשר להקשות על משנתנו, משום שהיה אפשר לפרש באופן שאמר "אלו לנזירותי", אבל באמת אף משנתנו עוסקת באופן שאמר "אלו לקרבנות נזירותי", שאם לא כן תיקשי: מי הכריחה להפילה לנדבה, והלא אין דמי חטאת מעורבין בהן; אך ראה ב"קן אורה" וב"ארזי הלכנון" אות צט.

ב. עוד כתבו התוספות: והוא הדין דבמתניתין הוה ליה למיתני "ולא זרוע"; אבל בתוספות במנחות ד ב ד"ה ואין, דקדקו, שלא נאמר "ולא זרוע" אלא גבי שלא כמצוותן, וכתבו: "דשלא כמצוותן הוי משונה יותר מדאי; ועוד שלא כמצוותו נראה דהיינו בן שנה והביא בן שתיים או מחוסר זמן דהוי משונה יותר מדאי".

18. במשנתנו נתבאר לפי צד אחד, שאיל נזיר של אשה שהיפר לה בעלה [והוא הדין בכל אלו שנמנו כאן] שם "שלמי נזיר" עליו, ראה שם; ואם כן, יש לפרש את כוונת הגמרא בתירוץ, שבאיל שלמים שלא נעשה כמצותו הרי הוא שלמי נדבה, ודבר פשוט הוא שאינו טעון לחם, וכשאר שלמים שאינן טעונין לחם, ולא נמנו כאן אלא "שלמי נזיר" שאינן טעונין לחם אף שהם "שלמי נזיר" ומשום דבעינן "על כפי הנזיר".

1. א. כתבו התוספות, שיכולה היתה הגמרא להקשות: והלא דמי שלמים מעורבין בהן שאינן כליל, ואיך יפלו לנדבה לעולת קיץ למזבח דהוי כולה כליל; אלא שהגמרא מקשה קושיא יותר חזקה, כי דמי חטאת אינם ראויים להקרבה כלל, ואיך הוא מקריב מהן עולה. ובפשוטו יכולה היתה הגמרא להקשות אף אם היה מותר להביאם לנדבה, מכל מקום למה צריך הוא להביאם לנדבה.

ב. עוד ביארו התוספות [בד"ה היו לו], שאם אמר סתם "אלו מעות לנזירותי", כי אז אין להקשות והלא דמי חטאת מעורבין בהן, כי יכול